

Het eskader van Wakken

De Oostendse kapers voeren in het zogenaamde Eskader van Wakken onder de krijgsvlag van Bourgondië, het Bourgondisch kruis. (fig 1) De schepen van dit eskader meten 50, 60 en 70 last (1 last is ongeveer 2 ton), ze opereren meestal in groepen van 5-6 schepen. In de boeken van de Admiraliteit zijn 14 kapiteins gekend die voor dit eskader voeren waaronder Jacob Besage. Het Oostendse eskader maakt grote buit : in 1627 brengt het 22 schepen op waaronder schepen van 100, van 120 en 140 ton. 27 schepen (meestal vissersschepen) worden gekelderd.

Zeegevecht op 17 juni 1629

Zeven (of meer) schepen van Piet Heyn tegen drie schepen van het eskader van Wakken. Jacob Besage is kapitein van de "Sint Anne" een fregat van 32 kanonnen.

Jacobus Bowens¹ : " Admiraal Piet Heyn (fig 2) ontwaarde tussen Boulogne en Calais in het jaar 1629 drie Oostendse kapers waar hij onmiddellijk naartoe zeilde. Hij dacht ze bij de eerste aanval te overmeesteren, maar in plaats van hun vlag te strijken zoals hij gedacht had, ondervond hij geduchte tegenstand. Zoals zijn gewoonte was schoof hij zijn schip tussen twee kaperschepen in, om ze beiden tegelijkertijd de volle laag te geven. In dit geval liep het slecht af. De Oostendenaars gingen kloekmoedig het gevecht aan met de Hollandse overmacht en midden de slag bediende het schip van Besage zich zo goed van zijn geschut dat " *den Admiraal Heyn door eenen kanonbal doorschoten wierd* ". Piet Hein werd op zijn schip " *de vlieghende groene draeck*"² getroffen door een kogel van 8 pond in de schouder dicht bij het hart, zodanig, " *dat hij datelich is dootgebleven* ". Een Hollands matrozenlied beschrijft de ontmoeting als volgt :

*Eer dat ons Admiraal de dood heeft wech genomen,
Zagen wij sonder fael drie schepen na ons komen,
En hebben sonder schromen haer lustigh na-gejaegt,
Wy syn daer by gekomen kloeckmoedigh onbeswaert.*

De Nederlandse kroniekschrijver Alexander van der Capellen schrijft hierover : " *Den Admiraal Heyn, siende op den 17 deses tussen de hoofden 3 Duykerkers, set daer naer toe, ende haeltse in met syn scip alleen, alsoo hy best beseylt was, vecht daarmede een half uyre aleen, ende wort met den 3 of 4den sceut boven syn hert, met een yser van ses pond, gescoten, dat hy doot ter neder valt.*"³ (fig 3 zeegevecht).

Maarten Tromp nam het bevel op het schip over, maar liet de rest van de Nederlandse schepen in het ongewisse van de dood van de Admiraal. Hij kon één kaper overmeesteren. Een tweede Hollandse kapitein, Adriaen Blom, op " *de eendracht*"⁴ sneuvelde alhoewel een schip van de kapers " *de bruijnvisch*" veroverd werd. Ook Besage werd op zijn beurt doodgeschoten op zijn dek, " *t gene niet konde beletten dat zynen Onder-kapiteyn standvastig aenhiel*". De Nederlandse viceadmiraal, Jasper Liefhebber (1591-1641), met zijn schip " het Zeekalf" veroverde een tweede kaper.

Twee schepen werden in deerlijke toestand " *alle hunne Masten en Zeylen verloren hebbende*" gevankelijk door de Hollanders " *tot Rotterdam*" opgebracht.

Een Hollands matrozenlied verhaalt dat de Staatse vloot naar Rotterdam voer :

*De ander twee schepen mee,
Brocht hy sonder beswaren*

¹ Jacobus Bowens : Nauwkeurige beschryving der oude en beroemde zee-stad Oostende, gelegen in Oostenrysch Vlaenderen. Brugge 1792.

² Het oorlogsschip werd in 1623 gebouwd voor 26 kanonnen en een bemanning van 125 personen met een laadvermogen 220 last

³ Gedenkschriften van Jonkheer Aleander van der Capellen. vol 1. Utrecht 1777

⁴ In 1624 te water gelaten, 22 kanonnen, 85 zeelieden en 30 musketeers

*Tot Rotterdam in stee,
Denckt dat sy liever waren,
't Oostende allegaer,
Dan langer in Hollant.
Men sallen leeren varen
Ten haringh sonder want.*

Volgens Jacobus Bowens liep het schip van Besage " *in eenen zeer slegten staet tot Oostende op* ". Het lijk van Besage werd plechtig bijgezet in de Sint-Pieterskerk van Oostende. Zijn grafschrift vermeldde:

*Tot loffelyck gedaght, der vroomen Capiteyn
Jacques Besage die, den Koninck, 't Edel Greyn⁵,
Getrouwelyck heeft gedient, zynde onder het ghebieden
Van d'Edelmoghend' Heer, die eere moet geschieden,
Charles van Bourgonie⁶, Graaf van Wacken Rey
Waer door Besage heeft in 't groot Neptunus Pleyn
Getoont syn kloek gewelt, ten heeft hem noeyt verdrotten,
Den geusen Admirael heeft hij self doot geschoten,
'T Was hunnen generael Pieter Pieterssen Heyn,
Voor wie de groote Zee scheen wesen veel te cleyn,
Hij noemt hem onsen schrick, den roem der Batavieren,
Besage wel gemoet doet hem van 't leven swieren.
En als hy met gewelt, dit stuck had uytgerecht
Zoo was hy wel te vreen, te blyven in 't Geveght
Volhertjgh in den strydt, is hy seer kloeck gebleven
Tot dat hy vechterhant, gelaeten heeft syn leven
In Juny seventhien, 't jaer sesthien hondert met
Negen-en-twintigh maer, elck een die hier op let
Tot laevenis van syn Ziel, hem u Gebedt wilt schenken
En seght den Heere wilt besaen die Ziel gedencken.*

De Sint-Pieterskerk uit de 15^e eeuw werd verwoest tijdens het beleg van Oostende en een tweede maal in 1706 door een beschieting van de Engelse vloot. In de 18^e eeuw terug opgebouwd brandde ze op 18 augustus 1896 bijna volledig af. Er werd geen dader gevonden en het gerucht ging dat Leopold II er meer van wist. Alleen de toren bleef overeind, er werd besloten de toren (in de volksmond "de peperbusse" genaamd) niet af te breken, later werd het een beschermd monument. De nieuwe neogotische Sint-Petrus-en-Pauluskerk werd gebouwd tussen 1899 en 1905 volgens de plannen van Louis Delacenserie die ook het centraal station van Antwerpen bouwde.

De collega van Besage, Henry Otsen, werd in hetzelfde gevecht een been afgeschoten en kon zijn vreselijke wonde niet overleven. Hij overleed op 8 juli en werd eveneens begraven in de oude kerk te Oostende. Zijn grafschrift luidde :

*Sepulture van capiteyn Hendrick Otsen filius Hendrick, capit.
Capiteyn van syne Cathe Majesteyt ter zee, onder het gebiet van den edelen heere Carlos van Bourgoignien Graeve van wacken die overleet de 8 july 1629, naer dat syn been afgeschoten was, ende van Margriete Jonckheere filia Cornelis, syne huysvrouwe obiit...ende hadden t' saemen in huwelyck twee kinderen Maria-Anna die overleet 16 augusti 1620, ende Charles Hendricx Otsen filius Hendrick Otsen overleden den...*

⁵ Greyn : Middelnederlands voor hetgeen wij *het puik, de bloem* noemen. Edel greyn wordt gezegd van edele helden.

⁶ In 1626 kreeg de toenmalige Heer van Wakken, Karel I die een afstammeling is van Philips de Goede, van de aartshertogen Albrecht en Isabella de titel van Graaf.

Johannes C. De Jonge⁷ over dood van Piet Heyn: *“Zijn dood was een groot verlies voor het Vaderland in het algemeen en voor het zeewezen in het bijzonder. Met hem toch miste het vaderland eenen kloeken held, die waarschijnlijk in deze oogenblikken meer dan iemand in staat zou zijn geweest, de rooverijen der Duikerkers te beteugelen en den vijand gevoelige slagen toe te brengen”*

Piet Heyn werd begraven op 4 juli 1629 en kreeg een praalgraf in de Oude kerk in Delft.

Albert Verbiest

Literatuur :

Walter Debrock : De Oostendse kapers. D/1994/6650/4

Jacobus Bowens : Nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde zee-stad Oostende, gelegen in Oostenrysch Vlaenderen. Brugge 1792.

Pierre Faulconnier : Description historique de Dunkerque premier volume. Brugge 1730. p 125-127

⁷ Geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen vol 1. p 359. 's Gravenhage 1833

Fig.1 – Het Bourgondisch Kruis

foto credits: Door Adelbrecht - Eigen werk, based on this file File:Flag - Low Countries - XVth Century.png, Publiek domein, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=13278251>

fig.2 – Piet Hein. een kopie uit 1629 naar een verloren gegaan origineel uit 1625 van Jan Daemen Cool

*foto credits: Door Naar Jan Damen Cool - [1], Publiek domein,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=1015120>*